

Bársony István: A JÓ SZÍV KINCS

I.

Markos Jani a legnagyobb és legerősebb fiú volt az egész osztályban.

Valahonnan faluról került a városba, s bizony odakint a béresek meg a malacok közt nem sok szépet tanulhatott. Jómódú gazda volt az apja, aki csak az ökreihez, meg a szántás-vetéshez értett, s akinek még tetszett, ha a fia, akit pedig papnak szánt volna, jó sort vert a többi falusi gyereken.

– Ez majd rendben tartja az ekléziát, ha egyszer plébános lesz – mondogatta az apja és megdörzsölgette a tenyerét.

Mikor azután Jani odáig jutott a tanulásban, hogy a gimnáziumba felvették, senki sem volt boldogabb az öreg gazdánál. Most már bizonyosan pap lesz a fiam – gondolta.

Pedig bizony nem arra való volt ez a Jani gyerek, hogy tudományos embert faragjanak belőle. Egy cseppet sem szeretett tanulni s boldog volt, ha az iskolából szabadulva, eldobhatta könyveit s szaladhatott labdázni, bigézni; télen csúszkálni, nyáron sárkányozni, meg a jó Isten tudná még, hogy mi minden sokféle játékot játszani; úgy, hogy bizony a feladatait csak nagyon ímmel-ámmal, kedvetlenül s ennél fogva rosszul végez-te mindig. Kivált a számtan volt az, ami egy cseppet se ment a fejébe.

Hanem bizony akármilyen ügyes játszó fiú volt is különben, iskolatársai nemigen szerették, sőt inkább elkerülték, hacsak lehetett.

Miért?

Mert Markos Jani, mint afféle durva fiú, köztük is úgy viselte magát, mint a falusi gyermekek közt. Gorombáskodott velök, bizony meg is ütlegelte egyiket, másikat. Hirtelen haragú, fellobbanó természetű lévén, nagyon kis ok kellett neki arra, hogy erejét éreztettesse azzal a pajtásával, aki valamit nem tett kedvére.

Ha csak az iskola falain kívül, a játék közben viselte volna magát ilyen rakoncátlanul, azt még talán meg lehetett volna bocsátani. De éppen az volt a baj, hogy nem tett ő különbséget a hely közt s az iskolában épp oly durva, épp oly rakoncátlan volt, mint mikor odakint háborgatta társai mulatságát.

Kicsúfolt mindenkit, bosszúságot okozott minden tanulótársának annyira, hogy végre már nem akart mellette ülni senki a padban, mert nem lehetett kiállni, amit szomszédaival elkövetett. A tanár uraknak pedig nem mert szólani egyik fiú sem, mert arra el lehetett volna készülvén, hogy Markos Jani az iskolából kimenet jó sort ver majd rajta.

Volt az osztályban egy kis beteges, vézna fiúcska, valami Gyengő Géza nevű, aki csendesen meghúzódott a maga helyén és szorgalmasan végezte a dolgát, nem törődve senkivel, Janival sem. Szegényke bizony örült, ha az Isten fényes napsugarában pihenhetett, mikor vége volt az iskolának. Nem kellett neki játék, se bige, se labda, mert púpos volt és semmi testi ügyességet nem bírt kifejteni. Ő legfeljebb nézte, mikor a többi vidáman futkosott s néha, mikor nem látta senki, egy könnyet törölt le az arcáról, miközben ezt gondolta:

– Oh, én jó Istenem, milyen boldogok ezek a gyermekek! Csak én vagyok ilyen szegény nyomorék, aki ki vagyok zárva pajtásaim mulatságából. Talán jobb is volna, én Istenem, ha magadhoz vennél engemet!...

Ha Markos Jani meglátta ezt a szegény kis beteg fiút, ahogy csendben áll egy szögletben, vagy egy fa alatt és nézi őket; durván rákiáltott: mit bámulsz megint, gyenge Géza, nyápic Géza? Sohase szólította a tisztességes nevén Gyengőnek, hanem minduntalan íztelen tréfákat űzött vele.

Az iskolában is egyre bántotta, egyre ingerkedett vele. Különösen kegyetlen öröme telt abban, hogy ezt a szegény kis nyomorékot kínozhatta, aki egész erejével sem bírta volna megvédelmezni magát ellene.

Egy pár jó nevelésű fiú rátámadt egyszer emiatt, Markos Janira. Mégis szégyen, gyalázat, mondták, hogy egy ilyen erős fiú, mint te vagy, oly beteges fiún mutogatja erejét. Mért bántod mindig? Mért nem hagysz neki békét? Erre azután dühös lett Markos Jani és előbb megverte azokat, akik Gézának a pártját fogták, azután nekiesett a szegény beteges fiúnak.

Szegény kis Gyengő Géza csak a könyveit dugta el hamar, hogy ez a rossz fiú össze ne tépje vak dühében. Azután fejét sovány vállai közé húzta és szívszorongva várta, hogy mikor lesz már vége a verésnek.

És mégis, mikor már az egész osztály megutálta Markos Janit a durvasága miatt, mikor senki se akart már az iskolában mellé ülni: Gyengő Géza, a kis púpos összeszedte a holmiját és elfoglalta Jani mellett az üresen hagyott helyet.

Markos Jani elnevette magát, mikor mellé ült.

– Hát te nem félsz, hogy megeszlek? – mondta és szemét forgatva, elkezdte csattogtatni a fogát.

– Nem, Jani – felelt –, miért félsz én tőled, aki sohasem adtam okot, hogy haragudjál rám? Inkább arra kérlek, hogy ha véletlenül megbántottalak, bocsáss meg és legyünk ezután jó barátok.

Markos Janit egy kicsit meglepte ez a beszéd. Érezte, hogy Gyengő Gézának igaza van, de azért bosszantotta, hogy legyen valaki az osztályban, aki nem fél tőle. Nem felelt hát egyenesen, csak azt mondta:

– Hát ülj le, gyenge Géza, majd meglátom, hogy erősödöl itt meg közelemben.

S amint a kis fiú lehajolt, hogy a könyveit betegye a padba, Jani mindjárt egy nagy barackot nyomott a fejére.

II.

Nagyon nehéz lenne azt leírni, hogy mennyit állt ki a kis beteg fiú az egész év alatt Markos Janitól. Ami képzelhető csínyt Jani elkövetett, annak többnyire Gyengő Géza itta meg a levét. De azért a szegény fiúcska csak békén tűrte a méltatlanságokat, s ha nem volt túlságosan durvaság, amit Jani vele tett, még ő maga is olyan bánatosan, fanyarul mosolygott hozzá.

Pedig mindennap volt valami meglepetés a számára. Egyszer télen havat dugott a nyakába, máskor meg cserebogarat; ezenkívül ki nem fogyott a csúfalkodásból; még verset is írt egyszer róla. Hogy mennyire fáj ez szegény nyomoréknak, azt igazán csak ő, meg a jó Isten tudja.

Lassankint még a többi diák is megsokallta már a Markos Jani utálatosságát s az egész osztály panaszra akart menni az osztályfőnök úrhoz, hogy védje meg Gyengő Gézát a folytonos durvaságoktól. Mikor a kis beteges fiú ezt megtudta, addig könyörgött pajtásainak, míg azok végre elhitték neki, hogy hiszen Jani csak tréfál, nem kell azt komolyan venni.

– Ugye, Jani – mondta mosolyt erőltetve –, te csak mókázol velem? De azért szeretsz te engem, ugye?

A durva, nevetlen fiú röhögött erre a gyöngédségre és azt mondta:

– Persze, hogy szeretlek! Nézz csak a tükörbe, milyen gyönyörű vagy!...

Az év végén már odáig jutott Markos Jani, hogy egy pajtása sem beszélt vele. Kerülte mind. Feletek neki, ha kérdezett valamit, de ő hozzá nem szóltak. – A vizsgálatok előtt már nem volt egyetlen társa sem, akihez bizalmasan fordulhatott volna, valami kérdéssel, vagy kéréssel. Pedig bizony sokszor szüksége lett volna egy kis útbaigazításra, kivált a számtanból, amiből nagyon is gyenge volt.

Egy idő óta észre lehetett rajta venni, hogy kissé levert s nincs többé olyan jó kedve a boldogságokra, mint azelőtt. Kivált, mióta egyszer Gyengő Gézát minden ok nélkül úgy meg-

verte, hogy a szegény kis vézna fiú kénytelen volt megint visszaköltözni előbbi helyére. Még akkor is ő kért bocsánatot:

– Ne neheztelj, Jani, hogy elmegyek mellőled. Azt hittem, kiállom, de tovább már nem lehet. Látod, én beteges vagyok.

Ettől kezdve még az sem volt, akinek a feladványából valamit kinézhetett volna, mikor nem tudta a saját eszéből elkészíteni. Azt meg a bolond büszkesége nem engedte, hogy odamenjen valakihez a jó tanulók közül és egy kis útbaigazítást kérjen.

Az utolsó hetekben nagyon nekifeküdt a tanulásnak. Fölébredt benne az önérzet. Nagyon szégyellte volna, ha megbukik; hogy az egész osztály, amelyet annyit bosszantott évközben, ujjal mutasson rá, mint olyanra, aki csak az öklével bírja a vetélkedést.

A vizsgálat két részre volt felosztva. A számtan, meg a mértan a második részre esett.

Az első részt sikerült Janinak valahogy átlábolnia. Nem felelt jól, de látták a tanárok, hogy van természetes józan esze s hogy bátor, nyílt fellépésű; s nem buktatták meg. Azt gondolták, hogy majd megjön a szorgalma később és kipótolja, amit elmulasztott. Hanem a számtannal rosszabbul állt a dolog. Még vagy két-három nap volt a vizsgálatig s bármint forgatta is a könyvet, nem tudott haladni a tanulásban, mert nem volt alapja.

Hja, hiába, a számtan még nehezebb tantárgy, mint a többi. Aki csak egy tantételt, csak egy szabályt elmulaszt, nem ért meg, nem tanul meg, az azután nem bír előre haladni semmiképpen, mert a szabályok egymásból folynak ott. Pedig Jani bizony ezt a tantárgyat nagyon is elhanyagolta.

Gyengő Géza sokszor látta Janit az utóbbi időkben tanulni a nagy eperfa alatt. Ott laktak egymás mellett s a kerítés deszkái közt át lehetett nézni a szomszédba. Azt is látta a kis vézna fiú, hogy mennyire kétségbe van esve Jani a számtan vizsgálat előtt, hogy szórul szóra betűről betűre betanulja a szabályokat, anélkül, hogy értené.

Megcsóválta a fejét. Nem jól van ez így – gondolta magában. – Nem ér ez így semmit.

És az ő csendes, vontatott lépéseivel megindult az utcaajtó felé s néhány perc múlva ott állt Jani előtt, aki elkeseredésében dühösen förmedt rá:

– Mit háborgatsz most? Takarodjál!...

Gyengő Géza csak ránézett szelíden.

– Édes Jani, bocsáss meg, igazán nem akarnék terhedre lenni. De látod, az imént itt voltam a kerítésen túl, a kertben. Onnan hallottam, hogy mennyire kínlódol ezzel a számtannal...

Jani elvörösödött.

– Hát azután? Mi közöd hozzá?...

A szegény beteges fiú hebegett.

– Hiszen nincs közöm, de csak azt gondoltam, hogy ha akarnád, én segítenék rajtad. Látod, bocsáss meg, hogy ilyen őszinte vagyok, te ezt nem érted, amit most tanulsz. Pedig a számtant csak az tanulhatja meg, aki érti... Engedd meg, kérlek, hogy megmagyarázzam. Akkor tudni fogod, meglásd.

Jani még jobban elpirult. Most már nem a harag pírja volt az arcán.

Soha életében nem érezte azt, amit e pillanatban. Amit semmiféle fenyegetéssel, ijesztéssel nem lehetett volna nála elérni, a vad természete miatt: azt egyszerre elérte a saját lelkiismeretének furdalásával.

Ez a szegény, nyomorék gyermek, akit ő egész éven át annyit kínzott, gyötört, akit örökké csúfolt, akinek csak szenvedést okozott: most idejön hozzá, anélkül, hogy hívná; anélkül, hogy kérné és meg akarja menteni a szegénytől, a bukástól!

Oh, milyen megbánás volt az, amit a lelke mélyén most igazán érzett!

Milyen jónak, milyen nemesnek látta ezt a kis púpos fiút és milyen haszontalannak önmagát...

Egy darabig nem is szólt semmit, csak nézte, egyre nézte a vézna fiúcskát, aki olyan szelíden állott előtte. Egyszerre azután kitört belőle a jobb érzés. A nyakába borult és könnyek közt megölelte.

– Meg tudsz-e nekem bocsátani azért a sok rosszért, amit veled elkövettem, te jó lélek, te jó barát?

Gyengő Géza csak úgy az öklével hamar megtörölte titokban a szemét, aztán boldog felindulással így szólt:

– Nincs mit megbocsátanom. Mi mindig jó barátok voltunk. De most nem erről van szó. Fogjunk gyorsan a tanuláshoz, mert rövid az idő.

III.

A vizsgálat pompásan sikerült. Markos Jani meglepte tanárait. Kis professzora, Gyengő Géza, szívszorongva leste, hogy megfelel-e a kérdésekre? Még jobban félt, mint maga Jani.

A tanár úr, aki nem valami szorgalmas fiúnak ismerte Janit, meg nem állhatta, hogy ne kérdezze:

– Hogy van az, fiam, hogy néhány nap alatt annyi mulasztást bírtál kipótolni?

Jani erre fennhangon, hogy minden fiú hallja, így kiáltott:

– Gyengő Gézának köszönöm, tanár úr, aki, bár nem érdemeltem meg, megbocsátotta iránta elkövetett sok durvaságomat s maga ajánlkozott tanítómul. Ő a legjobb szívű fiú a világon!...

Az iskolában mély csend volt. Nem csak a gyerekek, de a tanár urak is meghatva néztek a kis púposra, aki úgy összehúzta magát egy sarokban, hogy alig lehetett látni.

Ez a nézés, ez a néma meghatottság volt az ő legszebb jutalma.